

Brez naslova. Hrvatski »Jutarnji list« prinaša članek, v katerem se najprej sklicuje na dunajsko »Neue Freie Presse«, ki sedaj odkrito priznava, da bi politika v naših pokrajinah doslej mnogo pogrešila, in konec pripovedi je bil, da so monarhijski zvesti podaniki postali tuji na lastnih tleh, a gospodarijo so postali — tujinci. Ne prihaja nam na misel, da bi koga sedaj obtoževali, ali zgodovinska resnica je, da je bilo vprašanje italijanske vseučilišča eno glavnih vprašanj italijanske politike in da so se dali razvneti zanj tudi nekateri naši italijanski poslanci, na katerih patriotizmu ni dvomiti — kar potrjuje njihove izjave. Sklep vlade — piše »Jutarnji list« — da napravi konec vsem tem nesporobnim, pomenja priznanje storjenih pogreškov. Ali to priznanje je vladni na čast in je obenem najboljši dokaz njene jakosti. Priznavanje pogreškov je vsikdar znak moralne in fizične moči. Drugi znak te moči leži v načinu, v energiji, s katero se mislijo te reforme izvesti. Brez vsakega obzira, ravnujemo, v najkrajšem času, naj Trst zopet zadobi tisto obličje, ki mu pripada. Trst, kakršen je danes, ni produkt ne italijanske marljivosti, ne kulture, ne italijanskega naroda, ampak pred vsem skrb, ki mu jo je vlada posvečala od nekdaj. Ne glede na vsako drugo pravo, sledi že iz tega dejstva pravica monarhijske, da z lepo ali z grodo privede Trst nazaj na tisto pot, na kateri je bil v dobi najhitrejšega svojega povzeta. Ne vemo, ali je bil to namen vlade, ali že ta čin sam na sebi je neko zadoščenje za slovensko in hrvaško prebivalstvo Trsta. Pak že zato pozdravljamo — tako zaključuje rečen hrvaški list — vladino namero, kajti, naj se zgodi, kar hoče, ta namera more nam le koristiti.

Cavour o italijanskim aspiracijam na Trst, Istro in Dalmacijo. V zbirki pism slavnega italijanskega ministra Cavourja je tudi neko pismo Lorenzu Vajeri v Jakinu z dne 28. decembra 1866. Ta »matematik med diplomati« je pisal pred petdesetimi leti:

»Moram opozoriti Vaše blagorodje, da se izogibite vsaki izjavi, iz katere bi bilo posneti, da novo kraljestvo Italija nameruje (aspirira) osvojiti si ne samo Benetke, ampak tudi Trst, Istro in Dalmacijo. Jaz vem prav dobro, da je prebivalstvo primorskih mest po svojem pokolenju in željah (per aspirazioni) italijansko, ali prebivalci na deželi so izključno Slovani. Z neprevidezno bi iz Hrvatov, Srbov in Madjarov napravili svoje sovražnike, a k temu se vse Nemce, ako bi izdali svojo željo, da želimo tako širokim področjem srednje Evrope zapreti poti v Sredozemsko morje. Vsaka beseda, ki bi nam izbegnila o tem, bi bila grozno orožje o rokah naših sovražnikov. Morda bi bilo vzrok, da bi bila celo Angleška sama proti nam ob pomisli, da bi Jadran mogel postati italijanski, kakor je bil nekdaj beneški. Mislim, da te opazke morejo zadoščati, da vam priporočim previdnost. Za sedaj se moramo omejiti na to, da dobro utrdimo Jakin, a to bo korak k nadaljnjemu napredku bodočnosti naših vnučkov. Sprejmite moj... itd.«

Tako Cavour — torej mož, državnik in mislec, ki bi moral veljati, kot avtoriteta tudi današnjim Italijanom. Ni diktiral tega pisma pravičnosti do Slovanov, niti ni poziv do Italijanov, naj spoštujejo tujo last, naj ne stezajo svojih rok po ozemlju, do katerega nimajo nikake pravice, marveč vsaka beseda ova italijansko dušo, italijanskega imperialista, ki želi širiti meje Italije, kolikor pa dopusti moč italijanskega naroda in sreča — nejnauška! In vendar je to pismo veliciteresantno, ker ova človeka, ki se ne daja voditi samo do italijanskega srca in italijanske vročelnosti, ampak tudi od trezno računajočega razuma. Cavour je bil pač — pameten človek in dalekogleden, ki ne skuša pogostiti, kar bi moglo težko obležati na železcu. Saj on ne pravi, da ne bi si želel tudi Trsta, Istre in Dalmacije, vendar sviri svoje rojake, naj ne stezajo rok po teh deželah, naj ne skušajo objeti več, nego more dolžina njihovih rok. Zato je vsaka beseda v tem Cavourjevem pismu argument, ki mora krvavo rezati v dušo njih, ki so poglajali Italijo v sedanjo vojno. Kajti, kar navaja Cavour kot argument proti italijanskim aspiracijam na Trst, Istro in Dalmacijo, ne le da velja tudi danes, po petdesetih letih, ampak je še bolj oživelo, se okrepilo in se pomnožilo. Dežele naše so tudi danes istako slovanske, z razliko le, da se je to prebivalstvo od tedaj nacionaliziralo, da je v njem oživila narodna zavest, da je vse svoje mišljenje in čustvovanje oslonilo na podlago — narodnostnega principa, ki bi ga morali, ako bi bilo tam doli kaj več doslednosti in vestnosti, najbolj spoštovati ravno — v Italiji. Saj so se tudi ni ujediniili v imenu tega principa in v imenu tega principa se oglašajo tudi dandanes z vsemi svojimi aspiracijami. Ali to je ravno toli odvratno od strani Italije, da isti princip, ki mu ima Italija zahvaliti vso svojo današnjo veličino, le profanirajo, oskrunjajo in vlačijo v blato s tem, da v imenu nacionalne ideje stezajo roke po deželah, ki — niso italijanske!!

Kolajna barona Conrada Hötendorfa. Iz vojno-pomožnega urada: Ustrezajoč opetovano izraženi želji prebivalstva, je izda, vojno-pomožni urad v čast našega ženjalnega generalštabnega načelnika, barona Conrada Hötendorfa, kojega odlično sodelovanje pri sijajnih zmagah naše armade je še pred kratkim priznalo Njegovo Veličanstvo s temi da ga je imenovalo za general-obersta, oficijelno bronasto kolajno, ki jo je izdelal kipar Weinberger in ki se bo prodajala v korist vojne preskrbe. Ta kolajna, ki meri v primeru 5 cm, ima na prednji strani zelo posrečeno prsno sliko spoštovanega generala, na zadnji strani pa umetniško izdelanega orla v bojni pozi z razpetimi peruti, ki drži v svojih krempljih grb naše cesarske ríše. — Cena kolajne znaša 7 K, v etuiju

8 K komad. Dobi se pri tehnični obratni centrali vojno-pomožnega urada, Dunaj, I. Hoher Markt-5 in v prodajalnici, I. Trattnerhof.

Socijalna demokracija in vojna.

Po glasilih socijalne demokracije v raznih deželah Evrope se je razvila precej živahna diskuzija ne le s stališča, ki naj je socijalna demokracija zavzemlje napram vojni sami, ampak tudi ob vprašanju, ali naj stranka začne z živahno propagando za skorajšen sklep miru na podlagi, ki naj ne pomenja uničenja nobene vojujočih strank in ki naj marveč odpre široko vrata za mednarodno pobratenje delavstva vseh držav?! In tu opazamo zelo karakterističen pojav, kako je sedanja vojna omajala podlage, na katerih je slonela doslej internacionalna socijalna demokracija. Povdarjamo: mednarodna! Kajti pri taki organizaciji bi se moralo zdeli samoočvidno, najnaravnejša stvar na svetu, ki enostavno izključuje vsak drugačen nazor: da namreč vsi pripadniki stranke, ki je mednarodna in principijelna nasprotnica militarizma in reševanja mednarodnih sporov potom vojne — žele čim hitreje povrniti miru in mednarodnega pobratenja delavstva! Da torej žele ohraniti veljavnosti dveh kardinalnih točk svojega programa. Samoočvidno, vendar se mora zdeli to — in vendar ni tako! Vihra sedanje vojne je s svojim krvavim plugom globoko zaorala tudi notri pod temelje mednarodne socijalne demokracije in jih vsaj občutno oslabil. Ni samo to, da stoji socijalni demokracije v vrstah vseh vojujočih držav, da se torej bore drug proti drugemu. To na vse zadnje ne bi pomenjalo toliko, ker tu ukazuje železni moraš! Za učinke vojne na mednarodne socijalne demokrate je značilno dejstvo, da tudi v diskuziji o sklepu miru in o ciljih, ki naj jih doseže ta vojna, socijalna demokracija Evrope ni edina med seboj, marveč je razcepljena na dva glavna tabora. Del angleških socijalistov n. pr. je za nadaljevanje vojne do zrobljenja Nemčije. Glasilo te struje, »New Statesman«, očita celo neodvisni delavski stranki, da je protinardna, ter naglašja, da pred internacionalizmom je nacionalizem. Te obtožbe da ne bi mogli rešiti neodvisne delavske stranke niti kak mednarodni socijalistični kongres.

Na te obtožbe odgovarja drugo glasilo socijalne demokracije na Angleskem, »Labour Leader« z izjavami, ki jim je jedro sledeče: »Po socijalističnih nazorih mora vsak narod prispevati k blaginji človeštva, kakor je vsakemu človeku v dolžnost, da sodeluje za blaginjo svoje dežele. A kako hočemo uveljaviti ta princip? Ali s tem, da prekinemo vse odnose z bratskimi strankami v sovražnih deželah in da mislimo le na varnost svoje lastne dežele? Ali pa s tem, da v svojem lastnem narodu agitiramo za pravičen mir, ki naj vsem narodom zagotovi neodvisnost? Čim bolj hočemo varovati interese svoje dežele, tem bolj moramo misliti na tak mir, ki ne bo dajal povoda za bodočo vojno! Če bi pa sledili politiki, ki jo priporoča »New Statesman«, bi izginito zadnje upanje na trajen mir. Ako se more narodna blaginja zagotoviti samo z mečem, ne bi mogli noben narod več odložiti meča iz roke. Do trajnega miru moramo priti le po vsestranski blagi volji. Ali, če bi sporazum z nasprotniki hoteli odlagati do popolnega poražanja nasprotnika, od kod potem taka blaga volja? Tudi če bi z orožjem porazili Nemčijo, bi se ta pripravljala za bodočo zmago nad Anglijo. Politika, ki jo priporoča »New Statesman«, bi našo deželo držala v neprestani nevarnosti. Taki politiki moramo opravičeno očitati antinacionalizem. Neodvisna delavska stranka pa zastopa stališče, da varnost naroda ni odvisna od militarnih uspehov, marveč od volje narodov, da žive v miru med seboj. Spori med narodi naj se rešujejo po mirovnihih razsodiščih. V jačenju takih prizadevanj je edina nada do trajnega miru.«

Tu vidimo, kako je vojna razcepila nazore v socijalni demokraciji celo ene in iste dežele — kako silne evolucije je povzročila celo v stranki, o kateri se je sodilo da ima po svojih načelih najtrdnjejo in neomajno konstrukcijo... Največja, presenetljiva je ta evolucija v pogledu narodne ideje. Prvo omenjena angleška struja očita drugi antinacionalizem, protinardno vedenje, a druga se odločno brani proti temu očitjanju: obe se

torej klanjati pred narodno idejo! Le glede poti in sredstev za dosego cilja, narodne brambe, sta si navskriž.

Velezanimivi so tudi pojavi iz ruske socijalne demokracije. A še posebno važno je, da treba tu razlikovati med demokracijo, ki je pod neruskimi vplivi, in ono ki jo tvo rijo čisti ruski elementi. Prva daja povoda za razne glasove o pripravljanju se revoluciji, drugi pa so — kakor je bilo te dni čitati v listih — za nadaljevanje vojne. Seveda ne odločuje tudi pri teh poslednjih navdušenju za vojno kakor tako in za ruski avtokratski zistem, ampak je odločen drug, poseben vzrok. Čisti ruski socijalisti so proti separatnemu miru z Nemčijo.

Na vsak način je sedanja svetovna vojna tudi za mednarodno socijalno demokracijo prinesla kritične dneve, ki utegnejo ostaviti sledi za dolgo dolgo časa.

Razne vesti.

Laška narodna jed. »Liller Kriegszeitung« je priobčila nastopno dovtopno sodbo v zabavo in pouk o italijanski politiki: Frutti d'Italia, slavna italijanska narodna jed. Vzemli pest prostostva, mešaj in prilži polagoma še enkrat toliko zavratnosti, prideni nekoliko na drobno seskanega čuta do časti, pomešaj vse to z dobrim delom duševnega siromaštva, ki si ga poprej opralil s hinavstvom, kolikor ga gre na konec noža; pomešaj zopet vse z lončkom nezvestobe, pusti, da ta zmes skozi deset mesecev počasi vre nad ognjem požrešnosti, odcejaj previdno, kar bi se utegnilo tvoriti častnega čuta — in imel boš slavno italijansko narodno jed. »Frutti d'Italia«. Glej, da se pohladi čim prej.

Beračica — bogatašinja. V Sobotišču na Ogrskem je 60 letna vdova Ivana Ostric se svoje 23 letno hčerko mnogo let beračila po mestu. Sedaj, po smrti beračice, je bila oblast obveščena, da mora biti v stanovanju Ostriceve, ki je bilo mnogo let zaprto pred vsakim tujcem, skritega mnogo denarja. In res je hišna preiskava imela uspeh, da so našli v cevi neke peči 28.000 K v gotovini in več hranilnih knjižic, glasečih se na 130.000 K.

Krogija v srcu. V nekem monakovskem lazaretu se nahaja okrevajoč vojak, ki se mu čudi ves zdravniški in drugi svet. Na bojišču mu je udarila krogija v srce skozi pljuča v bližini velike žile odvodnice, katere ni ranila. Vdrla je v srčni predal, pa ni povzročila izkrvavitve. Doslej se je vsaka taka srčna rana smatrala za smrtno. Toda monakovski ranjenec se je izliral popolnoma in njegovo zdravstveno stanje je tako dobro, da mu srce ne dela niti najmanjših težav. Zato so tudi zdravniki opustili zelo težavno in riskantno operacijo.

Cene raznih živil v Trstu. (Dne 18. julija 1915.)

Moka (za kuhinjsko rabo)	K 96 kg
Sladkor	K 1— kg
Meso (goveje) sprednji deli	K 360 kg
zadnji	K 529 kg
Meso telečje	K 8— kg
Meso košunovo	K 2— do 240 kg
Slanina (soljena)	440 do 540 kg
Gobjat, kugana	K 12— kg
Maslo sirovo	K 6— kg
Kokoši	K 7— do 850 ena
Piščanci	K 250 do 350 eden
Polenovka suha	K 220, 240 kg
namočena	K 128 kg
Fizol	K 150, 160 kg
Bob	K 180 kg
Ječmen	K 280
Fizol (strojni) vinarjev	32 40, kg
Grah	64, 72 kg
Krompir	20, 24, kg
Paradižniki	20, 24 kg
Radis	6 do 8 merica
Salata	6 do 8 glava
Cesen	8, 10 glava
Čebula	K 140 kg
Jajca	15 do 19 komad
Bunce	6 do 8 komad
Pesa	2 do 3 komad
Malinane	6, 10, komad
Kumare	6 do 8 komad
Koleraba	2 do 4 komad
Mleko	56 liter
Olje (najceneje)	K 224 liter

Fratelli Rauber
Trst, ul. Carducci 14 (ex Torrente)
Zaloga ustrojenih kož
Velika izbira potrebščin za čevljarje. — Specialiteta potrebščin za sedlarje.

Hranilne vloge
sprejema od vsakega tudi če ni ud druge, in jih obre-
4 1/2 % večje zneske po do-
stuje po govoru. Trgovcem
otvarja čekovne račune z dnevnim obrestovanjem.
Rentni davek plačuje zadruga sama.
Vloga se lahko po eno krono.
Poštno-bizilnični račun 75.679. TELEFON 16-04.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu
registrovana zadruga z neomejenim jamstvom
ulica S. Francesco šte. 2, I. nadst.

Posojila
daje na osebni kredit in na zastave proti plačilu po dogovoru.
Uradne ure: vsak dan od 9 do 12 dopolne in od 3 do 5 popoldne.
Priporoča male hranilne škrinjice, ki so posebno primerne za družine.

JADRANSKA BANKA

Trst, Via Cassa di Risparmio šte. 5 (Lastno poslopje)

KUPEJE IN PRODAJA:
vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisna, prioritete, delnice, srečke itd.
VALUTE IN DEVIZE.
PREDUJMI na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih.
SAFE — DEPOSITS. PROMESE.
Brzjavlj. JADRANSKA.

MESEČNA

VLOGE NA KNJIŽICE
4 %
od dneva vloge do dneva vzlaga.
Rentni davek plačuje banka iz svojega.
OBRESTOVANJE VLOG na tekočem in žiro-računu po dogovoru.

URADNE URE: od 9 do 12¹/₂, pop. in od 2¹/₂, do 5 pop.

FILJALKE:
DUBROVNIK
KOTOR
LJUBLJANA
METKOVIČ
OPATJA
SPLIT
ŠIBENIK
ZADAR

AKREDITIVI, ČEKI IN NA-
KAZNICE NA VSA TU- IN
INOZEMSKA TRŽIŠČA.
Živahna zveza z AMERIKO.
REMBOURSNI KREDITI.
PRODAJA SREČK
RAZREDNE LOTERIJE.

ESKOMPTUJE: srečke, devize in papirje.
Zavarovanje vsakovrstnih papirjev proti kurzni izgubi, revizija zrcbanja srečk itd. brezplačno.
STAVBNI KREDITI, REMBOURS-KREDITI
Krediti proti dokumentom ukrcanja.
BORZNA NAROČILA. INKASO.
Telefoni: 1463, 1793 in 2676.

ESKOMPT MENIC